

УДК 373.1:78

Світлана Семчакевич, викладач фортепіано, концертмейстер
Хмельницької гуманітарно педагогічної академії, кафедра теорії та методики мистецтв, магістр

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті висвітлюється актуальне питання принципів організації вчителем контрольної-оцінювальної діяльності на уроках музичного мистецтва в загальноосвітніх школах; акцентується увага на таких взаємопов'язаних дидактичних поняттях як: "закон", "закономірність", "правило", "принцип".

Ключові слова: контроль, навчальна діяльність, закон, закономірності навчання, правила навчання, принципи перевірки.

Літ. 18.

Светлана Семчакевич, преподаватель фортепиано, концертмейстер
Хмельницкой гуманитарно педагогической академии, кафедра теории и методики искусств, магистр

ПРИНЦИПЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

В статье освещается актуальный вопрос принципов организации учителем контрольно-оценочной деятельности на уроках музыкального искусства в общеобразовательных школах; акцентируется внимание на таких взаимосвязанных дидактических понятиях как: "закон", "закономерность", "правило", "принцип".

Ключевые слова: контроль, учебная деятельность, закон, закономерности обучения, правила обучения, принципы проверки.

Svitlana Semchakevych, Piano Teacher, concertmaster Khmelnytsk Humanitarian and Pedagogical Academy
Theory and Methods of Arts Department Master

PRINCIPLES FOR DETERMINING THE EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS OF STUDENTS IN THE LESSONS OF MUSIC

The article highlights the urgent question of principles organizing teacher monitoring and evaluation of the lessons of music in schools, the focus is on the teaching of such related concepts as "law", "rule", "principle".

Keywords: control, learning activities, the law, the laws of learning, learning rules, the principles of validation.

Постановка проблеми в загальному вигляді. обов'язковим компонентом функціональної структури будь-якої діяльності, в тому числі й процесу навчання в основній школі, є **контроль** за результатами освіти учнів. Він слугує для вчителя формою зворотного зв'язку, що забезпечує якісне управління навчально-виховною роботою. Велике значення контроль має і для самих учнів, оскільки, упоєднанні з самоконтролем він серйозно впливає на мотивацію навчання, підвищує відповідальність учнів за виконану ними навчальну працю, формуючи риси дисциплінованості, акуратності, системності в роботі тощо [3, 163].

Уроки музичного мистецтва, як і кожен інший навчальний предмет у загальноосвітній школі, є взірцем застосування учителем знань педагогіки, психології та методики викладання навчальної дисципліни, де мають місце як повідомлення нової інформації, закріплення, повторення, так і перевірка засвоєння вивченого матеріалу [5, 4 – 5].

Теоретичною основою для розробки й

удосконалення уроку є **закономірності** навчання, практичні ж настанови закріплені у **принципах** навчання [8, 111]. Тому окреслена темою дослідження проблема є надзвичайно актуальною, оскільки саме у принципах, що реалізуються через дидактичні правила, відбиваються нормативні основи навчально-виховного процесу, в тому числі й на уроках музичного мистецтва під час перевірки навчальних досягнень школярів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженням проблеми обґрунтування закономірностей та принципів контролю займалися чимало науковців (А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Бондар, Л. Занков, В. Маслов, І. Підласий, О. Савченко, С. Сисоева та ін.), які кваліфікують їх як провідні при здійсненні контрольної-оцінювальної діяльності вчителем загальноосвітньої школи. Окремим аспектам даного питання в галузі музичного мистецтва присвячені праці Л. Масол, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

є визначення принципів організації вчителем контрольної-оцінювальної діяльності школярів на уроках музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Викладання в основній школі базується на основі загальнодидактичних принципів, що реалізуються відповідно до особливостей кожного предмета, де перевірка засвоєння вивченого матеріалу – невід’ємна частина кожного уроку. Музична педагогіка, як і будь-яка наука, має свої закони, з яких випливають закономірності, принципи і правила.

Для подальшого повноцінного розкриття проблеми нами досліджено етимологію поняття “*принцип*”, яке походить від латинського “*principium*” і означає “початок”, “опора”, “основа”, “керівництво” [8, 111] – 1) те, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорій, науки; 2) внутрішні переконання людини, ті практичні, моральні й теоретичні засади, якими вона керується в житті, в різноманітних сферах діяльності [7, 116]. І. Підласий принципи навчання називає “дидактичними категоріями, що характеризують способи використання законів і закономірностей у відповідності з визначеними завданнями” [12, 440]. Ю. Бабанський трактує принципи освіти як певну систему основних дидактичних вимог до процесу навчання і виховання, виконання яких має забезпечити його ефективність [1, 177]. Н. Мойсеюк розглядає принципи навчання як “основні вимоги до діяльності учителя, що витікають із закономірностей” [9, 253]. В. Онищук – як “вихідні положення, що визначають різні аспекти навчання – зміст, методи, засоби, форми. Тим самим принципи розкривають вимоги щодо побудови змісту освіти й організації навчально-виховного процесу” [6, 42]. О. Савченко, розкриваючи зміст цього поняття, акцентує на тому, що “принципи відбивають у своєму змісті фундаментальні закономірності навчання, які об’єктивно існують у реальному педагогічному процесі” [15, 90].

Розглядаючи принципи в контексті мистецького навчання, Г. Падалка трактує їх як засадничі першоджерела, вихідні пункти теорії і практики, їх корінну основу, навколо якої “синтезуються провідні поняття і закони мистецького навчання” [10, 148 – 149].

Зазначене дозволяє зробити висновок про динамічну сутність дидактичних принципів: вони не є сталими догмами в теорії навчання і виховання особистості, а можуть уточнюватись, удосконалюватись та доповнюватись, виконуючи за цих умов найважливіші функції регуляторів навчання і виховання.

Витоки становлення педагогічних принципів, як певних освітніх настанов, О. Рудницька вбачає у багатовіковій практиці навчання і виховання, історичному досвіді та знахідках відомих педагогів (Я.А. Коменського, А. Дистервега, К.Д. Ушинського), в яких виділялися і поступово накопичувалися окремі найзагальніші положення. Їх перелік змінювався у різні епохи відповідно до конкретних соціальних потреб суспільства, і тільки в 1936 р., в радянській педагогіці, з метою впровадження ідеологізації у навчально-виховний процес, першим і провідним на багато десятиліть було названо принцип комуністичного виховання. До нього почали додавати інші принципи, “не поєднані єдиною концептуальною основою визначення, що заважало виробленню їх чіткої цілісної системи”. В результаті цього, як констатує науковець, у педагогіці до сьогодні зустрічаються десятки різних класифікацій принципів навчання і виховання, які найчастіше стосуються: вибору змісту навчального матеріалу; організації педагогічного процесу (сюди входять принципи контролю); необхідності врахування психологічних механізмів засвоєння знань і способів діяльності. Більшість з принципів мають широке узагальнююче значення, а в теорії та практиці спостерігаються пошуки їх доповнення та уточнення принциповими положеннями, що можуть бути для педагога “своєрідною алгоритмічною настановою” [14, 91].

Принципи навчання (дидактичні принципи) поширюються на вивчення всіх дисциплін, у тому числі й на уроки музичного мистецтва, визначаючи їх зміст, форми організації та методи навчання [4, 315].

Будучи теоретичною основою для обґрунтування принципів навчання, закони й закономірності не містять у собі конкретних рекомендацій чи прямих вказівок як діяти вчителю музики в тій чи іншій ситуації під час перевірки результатів музичної освіти школярів. Тому виникає необхідність уточнення таких понять як: “закон”, “закономірності”, “правила навчання” і обґрунтування зв’язків між цими поняттями.

Закон – це “філософська категорія, яка відображає необхідне, істотне, об’єктивне, стійке, повторювальне, загальне для даної галузі відношення між явищами об’єктивної дійсності” [16, 115].

Закони дидактики – це “її об’єктивні, внутрішні, суттєві та відносно стійкі зв’язки, які виявляються під час організації та проведення навчального процесу” [18, 283].

З цією категорією тісно пов’язана категорія **закономірність**, яка означає “певну впорядкованість

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

подій, відносну постійність, сталість головних детермінуючих факторів, регулярність зв'язку між речами" [16, 155]. По суті, закономірності – це "вираження дії законів в конкретних умовах" [7,120].

Закономірності навчання визначають як "об'єктивні, стійкі й істотні зв'язки в навчальному процесі, що зумовлюють його ефективність" [17,111].

У дидактиці виділяють *зовнішні і внутрішні* закономірності процесу навчання, де зовнішні характеризують залежність навчання від суспільних процесів і умов (соціально-економічні, політичні, суспільні тощо.), а внутрішні стосуються взаємозв'язків між компонентами процесу навчання (мети і результату, завдань і змісту, змісту і методів, навчання і викладання) [2, 140].

Пізнання закономірностей музичного навчання і виховання О. Ростовський вважає одним із найважливіших завдань музичної педагогіки, незнання яких робить музично-освітню діяльність учителя поверхневою та малоефективною. Запропонована науковцем система закономірностей, що лежать, на його думку, в основі музично-освітнього процесу і визначають його успішність, дозволяє "систематизувати та сформулювати нові принципи навчання і виховання". Сукупність цих принципів, як системотворчих чинників розвитку духовної культури школярів, складає певну систему основних вимог до навчально-виховного процесу, виконання яких забезпечує його достатню ефективність [13, 20].

Розкриваючи поняття "закон", "закономірності", "принципи навчання", не можна не обминути таке поняття як "**правило**" – опис педагогічної діяльності, що базується на конкретному принципі, в певних умовах для досягнення певної мети. Під **правилами навчання** розуміють "ті керівні положення, які розкривають окремі аспекти використання того чи іншого принципу навчання". Вони слугують перехідною ланкою від теорії до практики, коли здебільшого виявляється типовий спосіб дії вчителя в типових ситуаціях навчання [7, 117 – 118].

В педагогічній науці на сьогодні проблема принципів навчання не отримала остаточного розв'язання. У посібниках з дидактики і педагогіки кількість принципів і їх формулювання різні, хоча саме вони слугують основою вивчення всіх дисциплін, діють в усіх класах і на всіх етапах навчання, в тому числі й на уроках музичного мистецтва під час контрольно-оцінювальної діяльності вчителя. Тож, удосконалення шкільної практики вимагає:

- виявлення законів і закономірностей процесу перевірки як основ системи принципових положень, що відображають зміст, методи і організацію контрольно-оцінювальної діяльності на уроках музичного мистецтва;

- розробки, наукового обґрунтування, здійснення класифікації та запровадження у процес перевірки музичної освіти школярів системи принципів організації контролю за навчальною діяльністю учнів.

Аналіз дидактичної та музично-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми дозволив нам з'ясувати загальні закономірності та принципи навчання, а відтак спонукав визначити й обґрунтувати сутність **принципів визначення навчальних досягнень школярів на уроках музичного мистецтва**.

Враховуючи специфіку предмету ми висунули припущення, що пріоритетними в переліку принципів перевірки мають бути саме ті, котрі сприяють визначенню мети, завдань та змісту контрольно-оцінювальної діяльності вчителя і спрямовуються на комплексне вирішення проблем музичної педагогіки.

Даний перелік включає систему розроблених, удосконалених та доопрацьованих відповідно до змісту і завдань музичної освіти вимог до визначення навчальних досягнень школярів, дотримання яких має забезпечити ефективність даного процесу:

- **Принцип цілеспрямованості вибору та урізноманітнення форм і методів контролю** вимагає визначеного підходу вчителя музики до добору матеріалу, який підлягає перевірці, проведення її на високому рівні складності, а також використання під час контрольно-оцінювальної діяльності найновіших досягнень педагогіки та психології, передового досвіду. Під час виконання різноманітних навчальних завдань учень проявляє себе у багатьох галузях активності, кожна з яких є засобом всебічного визначення його індивідуальних якостей. Цілеспрямований вибір різноманітних, новітніх форм і методів контролю дає можливість вчителю ефективно керувати процесом перевірки результатів музичної освіти школярів, викликає в учнів інтерес до подальшого вдосконалення своїх знань з музичного мистецтва.

- **Принцип гласності, об'єктивності та виваженості оцінки** полягає: у оголошенні результатів контролю кожного учня перед всім класом після кожного етапу перевірки, а особливо, після захисту творчого проекту (якщо він мав місце), що допомагає вчителю на практиці закріпити у свідомості дітей критерії оцінювання

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

всього поетапного процесу перевірки; у використанні для оцінювання результатів музичної освіти школярів науково обґрунтованих діагностичних завдань, тестів та адекватних їм критеріїв оцінювання, які унеможливають прояв суб'єктивізму; у залученні самих учнів до оцінювання, що має сприяти формуванню у них досвіду самооцінки; у постійному прагненні вчителя до того, щоб його оцінка діяльності школяра була об'єктивною (правильною) і, по можливості, співпадала чи зближувалася з самооцінкою останнього. Невідповідність очікуваного і реально отриманого часто викликає невдоволення в учнів, розчарування, зневіру в своїх можливостях, що може перенестися на урок музичного мистецтва в цілому.

- Принцип справедливості та принциповості залежить від власних установок і настроїв вчителя і виявляється у аналізуванні якості відповіді учня, а не його особистості. Під час контрольної оцінювальної діяльності педагог має керуватися не власними симпатіями чи іншими мотивами та стимулами, а стійкими внутрішніми переконаннями. Справедлива та принципова вимогливість вчителя є обов'язковою умовою підвищення якості знань школярів, запорукою відповідального ставлення у них до навчання, створює здорову атмосферу під час навчального процесу.

- Принцип плановості, послідовності й систематичності полягає у здійсненні перевірки за заздалегідь визначеним планом та оптимально обраною системою, яка сприятиме послідовності та оптимізації темпів процесу визначення навчальних досягнень учнів; у необхідності контролювати факти, пов'язані з оцінкою праці учнів: послідовно формувати свідоме й відповідальне ставлення до будь-якої діяльності, привчати учнів розподіляти свій час для рівномірного темпу навчання, контролювати процес і результати своєї праці. Передбачає не епізодичність, а системність як у роботі вчителя (постійну роботу над вдосконаленням власної педагогічної майстерності, продумування системи оптимального контролю за результатами музичної освіти школярів), так і у роботі учнів (систематичне відвідування уроків музики та повторення засвоєного матеріалу, порядок та уважність під час виконання домашніх завдань, при перевірці на уроці).

- Принцип спрощеності та доступності полягає у тому, що не потребує складних засобів, форм та методів контролю, а при використанні інноваційних засобів є доступним учителю та учням. Той факт, що діагностика результатів

музичної освіченості школярів буде простою і доступною, допоможе педагогові не марнувати зайвий час на пояснення методики контролю та зберегти час учнів під час практичного ознайомлення з нюансами процесу перевірки.

- Принцип економності та раціональності впливає з того, що, не витрачаючи багато часу на процес визначення навчальних досягнень учнів, учитель збільшує навчальний час школярів, що позитивно впливає на розвиток їхніх творчих здібностей та вироблення таких якостей, як акуратність, точність, пунктуальність тощо.

- Принцип індивідуалізації та диференціації ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей кожного учня, його власних здібностей та потреб; специфіки навчального матеріалу та індивідуальних психологічних якостей; на відповідності змісту, форм і методів контролю віковим особливостям та розумовим можливостям учнів і вимагає врахування вчителем максимальних можливостей кожного учня при виборі контрольних завдань за їх складністю, передбачаючи врахування початкового рівня музичного розвитку та виявлення унікальності кожного учня під час процесу оцінювання. Це дає змогу в умовах колективної навчальної роботи виявити в кожного з них індивідуальну емоційно-оцінну реакцію (активність, самостійність, старанність, емоційність реагування на музику), смакові переваги учня в галузі мистецтва, сформованість власних міркувань і суджень, духовної культури тощо.

- Принцип гуманістичної спрямованості та доброзичливості між обома суб'єктами навчання під час перевірки передбачає не покарання, а допомогу учням в усвідомленні власних успіхів і має носити підкреслено позитивний характер.

- Принцип тематичності контролю направлений на виявлення, оцінку і результат навчальних досягнень учнів з визначених суттєвих питань теми, на встановлення зв'язків між темами, а також міжпредметних зв'язків. Даний принцип забезпечується під час перевірки знань основних понять кожної теми, які мають бути глибше засвоєні учнями. Не слід ототожнювати принцип тематичності зі своєчасністю (регулярністю) перевірки. Якщо перший сприяє сконцентрованості уваги на чітко виражених питаннях програми, на конкретних дозах навчального матеріалу, то інший зв'язаний з рівномірною перевіркою в часі. Під час тематичного контролю здійснюється й необхідна рівномірність і достатня частота перевірки.

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

- **Принцип змістовності** передбачає добір змістовних завдань, вправ, задач тощо. Їх виконання, розв'язування буде плідним, якщо воно потребує активного міркування, пошуку раціонального вирішення, перевірки шляхом співставлення з даними умовами.

- **Принцип доцільності поєднання форм, методів та засобів контролю відповідно до змісту і завдань музичної освіти школярів** розкриває сутність процесу ефективного визначення і застосування в навчально-виховному процесі форм, методів і засобів перевірки результатів музичної освіти школярів. Водночас цей принцип забезпечує:

- посилення освітнього, виховного й розвивального ефекту навчально-виховного процесу у школі на уроках музики, де визначення навчальних досягнень учнів здійснюється у відповідності до змісту й завдань музичної освіти школярів;

- більш глибоку і комплексну перевірку здобутих учнями знань, засвоєних ціннісних орієнтацій, спрямованих на сформованість духовної культури школярів як головного завдання сучасної музичної педагогіки;

- умови набуття учнями навичок самоконтролю в процесі перевірки;

- єдність форм, методів та засобів реалізації змісту контролюючої діяльності вчителя відповідно до її завдань.

- **Принцип взаємодії вчителя і учнів у контролюючій діяльності.** Мета контролю реалізується тільки при цілеспрямованій взаємодії вчителя і учнів.

- **Принцип опори на раніше засвоєні знання і можливості учнів.** Без урахування готовності учня до репродуктивного відтворення знань педагогічна агестація буде неефективною.

- **Принцип надання творчої свободи учню під час перевірки** відбиває сучасні соціальні вимоги щодо підготовки нового типу людини, яка відчуває себе комфортно при будь-яких перемінах. Надання творчої свободи в процесі визначення результатів музичної освіти школярів спрямоване на одержання оригінального продукту у сфері музичного мистецтва, цінність якого, у більшості випадків, є суб'єктивною (продукт є новим лише для того, хто його створив). Об'єктивна цінність визначається за соціально значущими продуктами творчості, які не мали аналогів в історії культури, оскільки властива результатам творчого самовираження учнів.

- **Принцип дидактичної компетентності.** Складність керування процесом визначення навчальних досягнень школярів визначається

вмінням вчителя творчо використовувати власні дидактичні знання, способом і рівнем включення учнів до даного процесу.

- **Принцип поліваріативності** є характерним принципом для визначення навчальних досягнень старшокласників, оскільки він найбільш повно забезпечує кожному учню можливість вибору місця і форми організації перевірки результатів набутих ними компетентностей та методів її здійснення відповідно до власних здібностей, інтересів та музичних вподобань. Поліваріативність і різнорівневість перевірки, поглиблення, розширення її практичної спрямованості, диференціації та індивідуалізації контролюючої діяльності сприятиме ефективному визначенню навчальних досягнень учнів на уроках музичного мистецтва в загальноосвітніх школах та зростанню їхньої духовної культури.

Висновки. Отже, нами розкрито зміст, функціональне призначення, характерні особливості кожного з наведених нами принципів та з'ясовано їх місце в процесі перевірки навчальних досягнень школярів на уроках музичного мистецтва. Опора на вищезазначені принципи дозволить вчителю музики провести доцільну методику здійснення контролюючої діяльності, що забезпечить її ефективність та сприятиме якісному визначенню рівня сформованості духовної культури школярів як головного завдання сучасної музичної педагогіки.

1. Богданов А.А. *Тектология. Всеобщая организационная наука* / А.А.Богданов. – М.: Экономика, 1889. – 303 с.

2. Бондар В.І. *Дидактика* / Володимир Бондар. – К., Либідь, 2005. – 264 с.

3. Вишневецький О. *Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб.* – 3-тє вид., доопрац. і доп. / Омелян Вишневецький. – К.: Знання, 2008. – 566 с.

4. Волкова Н.П. *Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп.* / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. (Альмамагер).

5. Гумінська О.О. *Уроки музики в загальноосвітній школі: Методичний посібник* / О.О. Гумінська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 104 с.

6. *Дидактика современной школы: Пособие для учителя* / Под ред. В.А.Онищука. – К.: Рад. шк., 1987. – 351 с.

7. Зайченко І.В. *Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид.* / І.В. Зайченко. – К., "Освіта України", "КНТ", 2008. – 528 с.

8. Максимюк С.П. *Педагогіка: Навчальний посібник* / С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2005. – 667 с.

9. Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка. Навчальний посібник.*

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ НА ПРИКЛАДІ БДЖІЛЬНИЦТВА**

5-е видання, доповнене і перероблене / Неля Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с.

10. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М.Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.

11. Пальчевський С.С. Педагогіка: Навч. посіб. 2-ге вид. / С.С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2008. – 496 с.

12. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. / И.П. Подласый. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.: ил. Кн. 2: Процесс воспитания. – 256 с.: ил.

13. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі: Навч.-метод. Посібник /

О.Я. Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

14. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник / О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.

15. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

16. Філософський словник / Заред. В.І. Шинкарука. – К., 1973. – С. 115.

17. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 544 с. (Альмамагер).

18. Ягунов В.В. Педагогіка: Навч. посібник / В.В. Ягунов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2013

УДК 378.37.016

Зоряна Бурковська, викладач Львівського національного університету імені Івана Франка

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ НА ПРИКЛАДІ БДЖІЛЬНИЦТВА**

У статті досліджується актуальна проблема теоретико-методичних основ формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю, розкрито питання про сутність професійних цінностей та теоретичні основи їх формування у майбутніх фахівців аграрного профілю.

Ключові слова: моделювання, цінності, аграрний профіль, бджільництво, промисел, педагогіка, професія.

Літ. 10.

Зоряна Бурковская, преподаватель Львовского национального университета имени Ивана Франко

**МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ
БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОГО ПРОФИЛЯ НА ПРИМЕРЕ ПЧЕЛОВОДСТВА**

В статье исследуется актуальная проблема теоретико-методических основ формирования профессиональных ценностей будущих специалистов аграрного профиля, раскрыты вопросы о сущности профессиональных ценностей и теоретические основы их формирования у будущих специалистов аграрного профиля.

Ключевые слова: моделирование, ценности, аграрный профиль, пчеловодство, промысел, педагогика, профессия.

Zoryana Burkovska, Lecturer of
Lviv National University by I. Franko

**MODELING THE FORMATION OF PROFESSIONAL VALUES OF FUTURE
SPECIALISTS AGRICULTURAL PROFILE AS AN EXAMPLE OF BEEKEEPING**

The article examines the actual problem of the theoretical and methodological foundations of professional values of future specialists agricultural profile solved the question of the nature of professional values and the theoretical basis of the formation of future professionals of the agricultural profile.

Keywords: modeling, values, agricultural profile, beekeeping, fisheries, education and occupation.

Актуальність проблеми. Моделювання у педагогіці – це уявно представлена або матеріально реалізована система, яка, відображає або відтворюючи об’єкт дослідження, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про об’єкт, зазначає В.А. Штофф. Термін “модель” проходить від

латинського modulus (міра), яке тісно пов’язане зі словом modus (міра, спосіб, вигляд) і означає “копія”, “образ”. У наукових педагогічних дослідженнях моделлю може бути об’єкт, Явище або уявний образ, за допомогою яких вивчаються складні явища. Модель містить найважливіші, найбільш істотні для даної задачі ознаки чи